

Kredītiestāžu 2012. gada jūlija aptaujas par nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību kreditēšanu rezultāti

Latvijas Bankas 2012. gada jūlijā veiktajā kārtējā aptaujā par kredītiestāžu izsniegtajiem kredītiem apkopota informācija par kreditēšanas attīstības tendencēm 2012. gada 1. pusgadā un kredītiestāžu prognozēm 2012. gada 2. pusgamam. Aptaujā piedalījās deviņas kredītiestādes, kuru kopējais rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums 2012. gada 1. pusgada beigās veidoja 92% no kopējā kredītiestāžu kredītportfeļa.

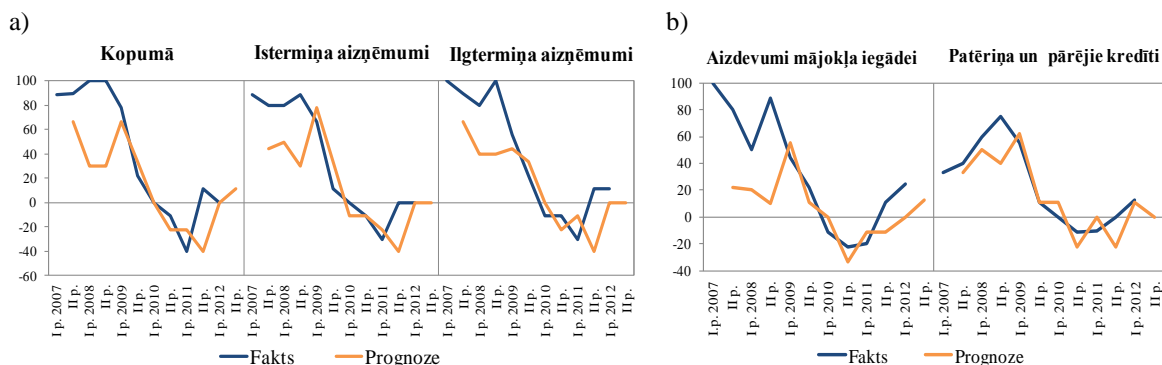
Eiropas notikumu attīstības nenoteiktība un tās ietekme uz Latvijas tautsaimniecību, kā arī būtiska atšķirība starp pozitīvu Latvijas tautsaimniecības devumu un recesiju vairākās Eiropas valstīs atspoguļojās arī kredītiestāžu kreditēšanas politikā Latvijā. Jūlijā veiktās kredītiestāžu aptaujas rezultāti liecina, ka 2011. gadā iezīmējusies nevienveidība kredītiestāžu kreditēšanas politikā 2012. gadā 1. pusgadā kļuva daudz spēcīgāka un ir vislielākā kopš aptaujas uzsākšanas 2007. gadā.

Kredītu standarti un nosacījumi

Apkopotie aptaujas rezultāti liecina, ka 2012. gada 1. pusgadā kredītiestādes kopumā kredītu standartus nefinanšu sabiedrībām nemainīja (sk. 1.a att.). Tomēr arvien vairāk pastiprinās pretējas pieejas kredītiestāžu kreditēšanas politikā, t.i., dažas kredītiestādes ziņo par stingrāku kredītu standartu noteikšanu, citas – par šo standartu atvieglošanu. Tādējādi kopējās pārmaiņas kredītu standartos un tās ietekmējošie faktori 2012. gadā jāvērtē piesardzīgi, ņemot vērā augstu nevienveidību kredītiestāžu kreditēšanas politikā.

1. attēls. Pārmaiņas kredītu standartos a) nefinanšu sabiedrībām un b) mājsaimniecībām

(par stingrāku kredītu standartu piemērošanu ziņojušo kredītiestāžu skaits; neto; %)

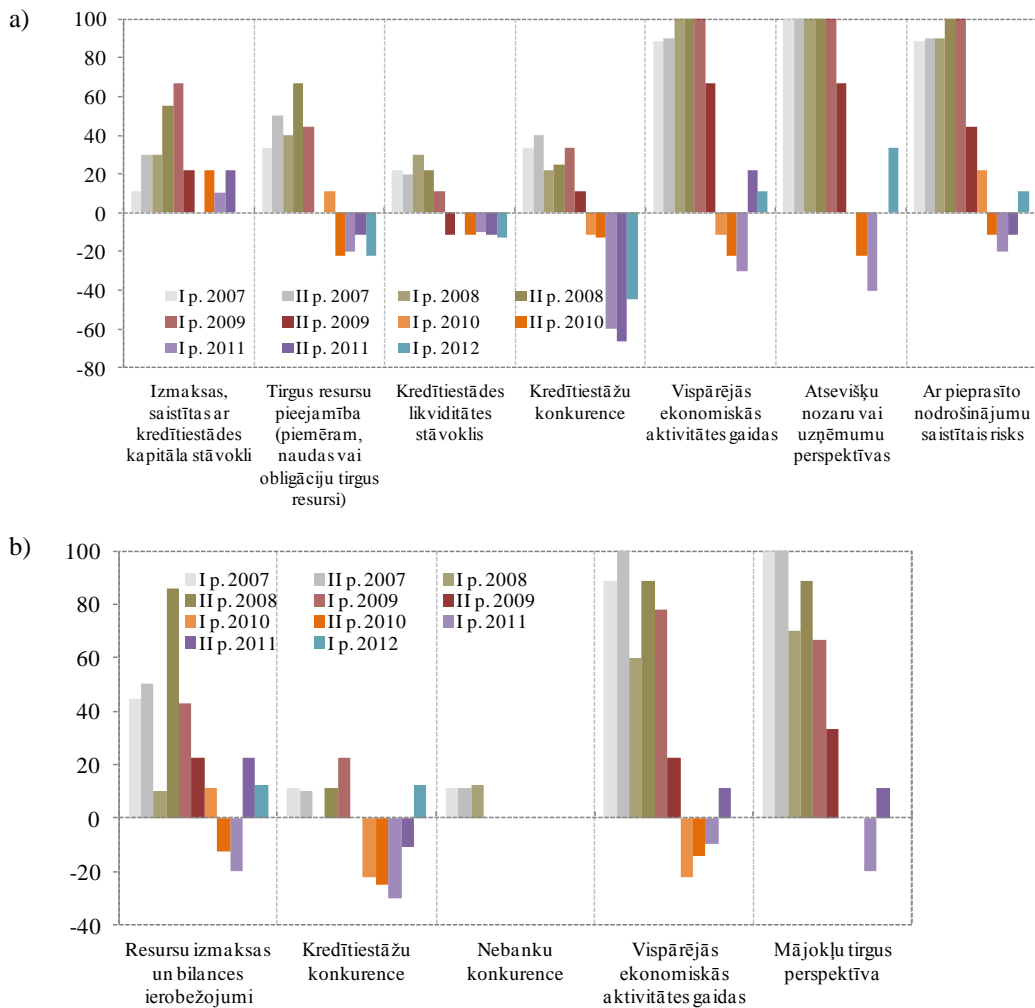


Nozīmīgi, ka šādu atšķirību būtiski ietekmē dažāds kredītiestāžu skatījums uz Latvijas tautsaimniecības un atsevišķu tās nozaru attīstības perspektīvām. Ir kredītiestādes, kuru vērtējums par tuvākā laika ekonomisko attīstību ir optimistisks un kuras attiecīgi atvieglo kredītu standartus. Savukārt citas kredītiestādes samērā kritiski vērtē ekonomiskās aktivitātes dinamiku vai (diezgan liela kredītiestāžu daļa) atsevišķo nozaru sniegumu tautsaimniecības attīstībā tuvākajā laikā un tāpēc kredītu standartus neatvieglo vai pat nosaka stingrākus (sk. 2.a att.). Līdzīgi kā iepriekšējās aptaujās, augsta kredītiestāžu konkurence norādīta kā galvenais faktors, kas veicina labvēlīgāku kredītu standartu noteikšanu nefinanšu sabiedrībām. Būtiski atzīmēt, ka pašu kredītiestāžu finansiālais stāvoklis 2012. gada 1. pusgadā kopumā neveicināja stingrāku kredītu standartu noteikšanu nefinanšu sabiedrībām pretstatā iepriekšējās aptaujas rezultātiem, savukārt tirgus resursu pieejamība turpināja būt kredītu standartu atvieglošanu veicinošs faktors.

Atšķirīga kredītiestāžu pieeja vērojama arī kredītu nosacījumu pārmaiņās, piemēram, atsevišķi aptaujas dalībnieki palielināja uzcenojumu parastiem aizdevumiem, savukārt citi to samazināja. Tomēr kopumā nosacījumi tika nedaudz atviegloti, izņemot procentu likmju uzcenojuma palielinājumu riskantiem aizdevumiem vairākās kredītiestādēs.

Attiecībā uz mājsaimniecībām atšķirīga kredītiestāžu pieeja kredītu standartu pārmaiņās nebija vērojama: kopumā tie bija nedaudz stingrāki nekā iepriekšējā pusgadā (sk. 1.b att.). Lai gan lielākā aptaujas dalībnieku daļa kredītu standartus nemainīja, tomēr dažas kredītiestādes norādīja uz nelielu vai pat būtiski stingrāku kredītu standartu noteikšanu mājsaimniecībām kā mājokļa iegādei, tā arī patēriņa un pārējiem kredītiem, kas arī ietekmēja kopējo rezultātu. Līdzīgi kā 2011. gadā, grūti minēt konkrētus faktorus, kuri nozīmīgi ietekmējuši kredītu standartu noteikšanu mājsaimniecībām. Atsevišķās kredītiestādēs stingrāku kredītu standartu noteikšanu nedaudz veicināja augstākas resursu izmaksas un bilances ierobežojumi, kā arī mazāka konkurence šajā segmentā (sk. 2.b att.). Daži aptaujas dalībnieki norādīja uz nedaudz stingrākiem nosacījumiem aizdevumiem mājokļa iegādei, piemēram, ticis palielināts procentu likmju uzcenojums parastiem un riskantiem aizdevumiem.

2. attēls. Faktoru ietekme uz stingrāku kredītu standartu piemērošanu a) kredītiem vai kredītņēmējām nefinanšu sabiedrībām un b) kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei (par faktoru pozitīvo ietekmi ziņojušo kredītiestāžu skaits; neto; %)



2012. gada 2. pusgadā kredītiestādes **kopumā neplāno kredītu standartu pārmaiņas** – neliels ir to kredītiestāžu skaits, kuras aptaujā min stingrāku kredītu standartu iespējamu noteikšanu vai atvieglojumus atsevišķiem kredītu veidiem (sk. 1. att.).

Kredītu pieprasījums

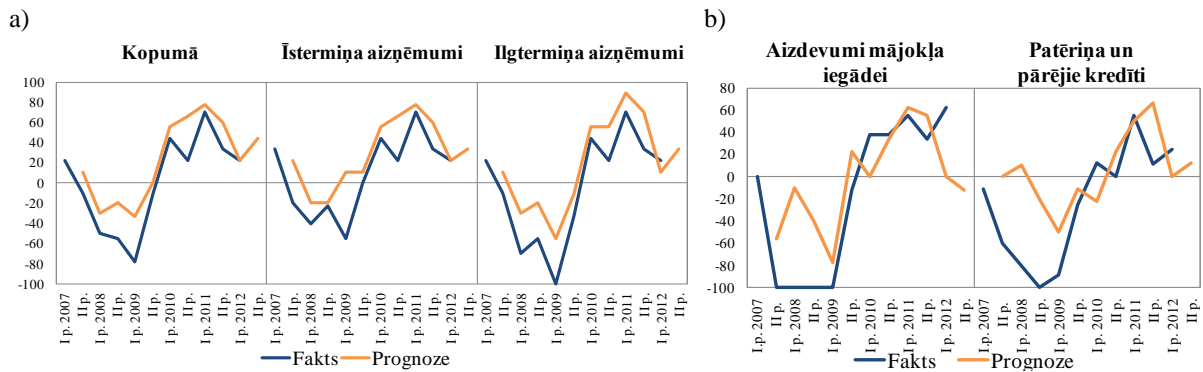
Kredītiestādes norāda, ka 2012. gada 1. pusgadā **nefinanšu sabiedrību pieprasījums pēc aizņēmumiem kopumā turpināja augt**, pastāvot nepieciešamībai veikt ieguldījumus pamatlīdzekļos un finansēt krājumus un apgrozāmos līdzekļus (sk. 3.a att.). Tās kredītiestādes, kuras norādīja uz pieprasījuma kritumu, kā galveno izskaidrojošo faktoru minēja citu kredītiestāžu aizdevumus, kas vēlreiz norāda uz kredītiestāžu lielo konkurenci.

Mājsaimniecību pieprasījums pēc aizņēmumiem arī palielinājās. Īpaši pārliecinošs pieprasījuma pieaugums bija vērojams aizdevumiem **mājokļa iegādei**, ko veicināja mājsaimniecību augošā pārliecība par sava finanšu stāvokļa uzlabošanos un mājokļu tirgus perspektīvām (sk. 3.b att.).

Kopumā aptaujas dalībnieki gaida nefinanšu sabiedrību pieprasījuma pēc aizdevumiem turpmāku pieaugumu, savukārt prognozes par mājsaimniecību aizdevumiem ir samērā atšķirīgas, kopumā tomēr norādot uz nelielu pieprasījuma pēc mājokļa kredītiem kritumu (sk. 3. att.).

3. attēls. Pārmaiņas pieprasījumā pēc a) kredītiem vai kredītlinijām nefinanšu sabiedrībām un b) kredītiem mājsaimniecībām

(par pieprasījuma palielināšanos ziņojušo kredītiestāžu skaits; neto; %)

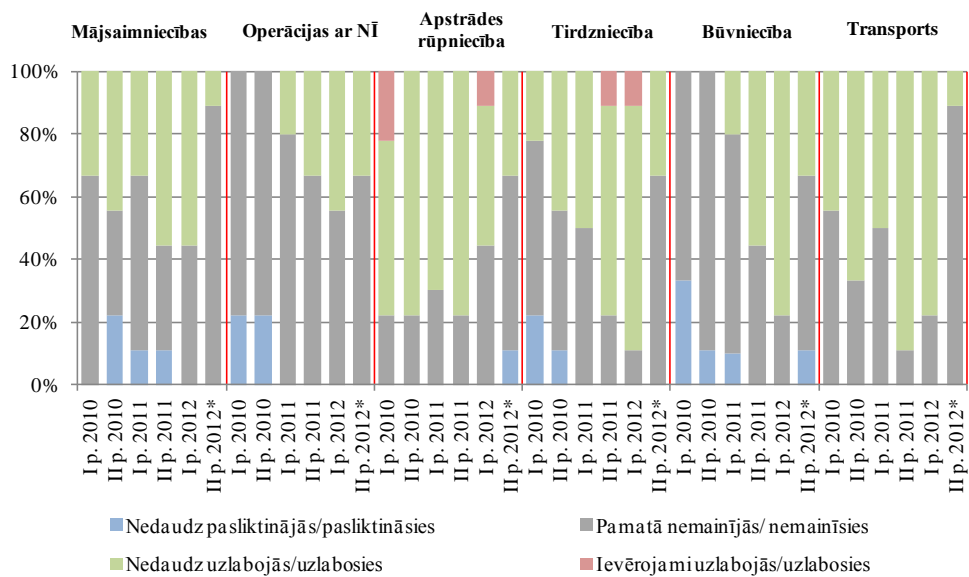


Aizņēmēju finansiālais stāvoklis

Saskaņā ar kredītiestāžu vērtējumu 2012. gada 1. pusgadā mājsaimniecību un Latvijas tautsaimniecības vadošo nozaru nefinanšu sabiedrību finansiālais stāvoklis turpināja uzlaboties. Īpaši pozitīvs bija būvniecības, tirdzniecības un transporta vērtējums (sk. 4. att.). Lai gan prognoze 2012. gada 2. pusgamam ir nedaudz piesardzīgāka, tomēr **kredītiestādes gaida, ka mājsaimniecību un Latvijas tautsaimniecības vadošo nozaru nefinanšu sabiedrību finansiālais stāvoklis būtiski nemainīsies vai nedaudz uzlabosies.**

4. attēls. Mājsaimniecību un atsevišķu nozaru nefinanšu sabiedrību finansiālā stāvokļa pārmaiņu novērtējums

(atbilžu skaits; %)



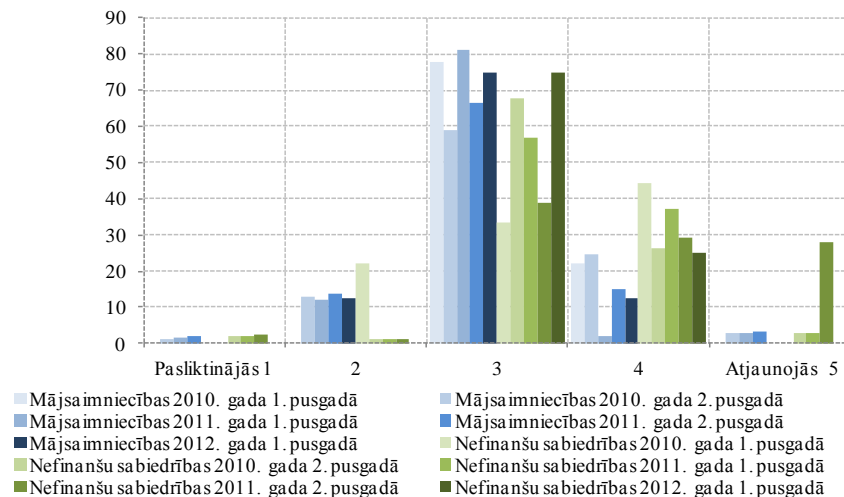
* Prognoze.

Kredītu pārstrukturēšana

Aptaujas dalībnieku atbildes liecina, ka to mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību maksātspēja, kurām piemērota maksājuma atlikšana uz laiku, lielākoties tiek vērtēta kā nemainīga (sk. 5. att.). Tomēr pretstatā iepriekšējās aptaujas rezultātiem neviena kredītiestāde nenorādīja, ka pēc kredītu pārstrukturēšanas termiņa nefinanšu sabiedrību vai mājsaimniecību maksātspēja pilnībā atjaunojusies.

5. attēls. Klientu maksātspējas pārmaiņas pēc kredītu pārstrukturēšanas procesā noteiktā maksājumu atlikšanas termiņa beigām

(salīdzinājumā ar periodu pirms pārstrukturēšanas; atbilžu skaits; %)



Kreditēšanas aptaujas rezultāti rāda, ka augstā līdzšinējā Latvijas tautsaimniecības pretestības spēja augošai ārējās vides nestabilitātei ļāva kredītiestādēm pozitīvāk vērtēt tautsaimniecības attīstību un kredītņēmēju finansiālo stāvokli tuvākajā nākotnē, vienlaikus kritiskāk vērtējot atsevišķu nozaru perspektīvas. Eiropas notikumu attīstības nenoteiktība nosaka arī kredītiestāžu dažādu Latvijas tautsaimniecības attīstības vērtējumu nākotnē, kas savukārt izskaidro augušo atšķirību kredītiestāžu kreditēšanas politikā. Neraugoties uz satraucošām pazīmēm 2012. gada sākumā, saspīlējums Eiropas finanšu tirgos un banku sektorā kopumā neatstāja negatīvu ietekmi uz Latvijā darbošos kredītiestāžu resursu pieejamību un finansiālo stāvokli. **Kopumā var secināt, ka, Latvijas tautsaimniecībai saglabājot pozitīvu izaugsmi, varētu turpināties relatīvi aktīvāka vairāku nozaru nefinanšu sabiedrību kreditēšana. Tomēr, visticamāk, mājsaimniecībām no jauna izsniegto kredītu līmenis joprojām saglabāsies zems un mājsaimniecību kredītportfelis turpinās samazināties.**